

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

I. ÚS 15/2024-42

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Miloša Maďara (sudca spravodajca) a sudcov Jany Baricovej a Rastislava Kaššáka v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľa [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], zastúpeného Advokátska kancelária Mojžiš a partneri, s.r.o., Sasinkova 10, Bratislava, proti postupu Mestského súdu Bratislava IV (predtým Okresný súd Bratislava II) v konaní vedenom pod sp. zn. B2-13C/200/1998 v období po právoplatnosti nálezu Ústavného súdu Slovenskej republiky sp. zn. II. ÚS 405/2012-28 z 25. apríla 2013 takto

r o z h o d o l :

- Postupom Mestského súdu Bratislava IV (predtým Okresného súdu Bratislava II) v konaní vedenom pod sp. zn. B2-13C/200/1998 po právoplatnosti nálezu Ústavného súdu Slovenskej republiky sp. zn. II. ÚS 405/2012-28 z 25. apríla 2013 **bolo porušené** základné právo sťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a podľa čl. 38 ods. 2 Listiny základných práv a slobôd a právo na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.
- Sťažovateľovi **priznáva** finančné zadosťučinenie **10 000 eur**, ktoré mu **je** Mestský súd Bratislava IV **povinný** zaplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.
- Mestský súd Bratislava IV **je povinný** nahradiť sťažovateľovi trovy konania **530,86 eur** a zaplatiť ich právnomu zástupcovi sťažovateľa do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.
- Vo zvyšnej časti ústavnej sťažnosti **nevyhovuje**.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľa a skutkový stav veci

- Ústavný súd uznesením sp. zn. I. ÚS 15/2024 z 11. januára 2024 prijal na ďalšie konanie v celom rozsahu ústavnú sťažnosť sťažovateľa, doručенú elektronickou formou 24. novembra 2023 (doplnenou 28. novembra 2023 o dodatočné doručenie zaručenej konverzie plnomocenstva

na zastupovanie v konaní pred ústavným súdom, pozn.), ktorou sa domáha vyslovenia porušenia svojho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a čl. 38 ods. 2 Listiny základných práv a slobôd (ďalej len „listina“), ako aj svojho práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom mestského súdu (predtým okresný súd) v konaní vedenom pod sp. zn. B2-13C/200/1998 [predtým vedenom pod sp. zn. 13C/200/1998 (ďalej len „napadnuté konanie“)], pričom pasívne legitimovaný subjekt označil samotný sťažovateľ s prihliadnutím na časové hľadisko a tzv. reformu súdnej mapy v Slovenskej republike, avšak opomenul aktualizáciu spisovej značky konania, ktorú preto rozlišovacím znakom „B2“ doplnil ústavný súd (inštrukcia 19/2022 Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 19920/2022/100 z 26. augusta 2022 k vykonaniu reformy súdnej mapy v platnom znení). Súčasne navrhuje, aby mu ústavný súd priznal primerané finančné zadostučinenie 30 000 eur a náhradu trov konania pred ústavným súdom.

2. Z obsahu ústavnej sťažnosti vyplýva, že predmetom napadnutého konania je zrušenie a vyporiadanie podielového spoluvlastníctva iniciované žalobcom proti sťažovateľovi podaním žaloby ešte 8. júla 1998. Okresný súd ku dňu podania ústavnej sťažnosti nevydal žiadne meritórne rozhodnutie a právna neistota sťažovateľa tak trvá viac ako dvadsaťpäť rokov. Reflektujúc chronológiu napadnutého konania ako celku, sťažovateľ akcentoval, že ku konaniu bez zbytočných prietáhov na strane okresného súdu nedošlo ani po tom, ako ústavný súd nálezom sp. zn. II. ÚS 405/2012 z 25. apríla 2013 (ďalej aj „nález ústavného súdu“) vyslovil porušenie jeho namietaných práv a okresnému súdu adresoval príkaz konať. Vplyv na ďalší priebeh napadnutého konania nemalo ani opakované konštatovanie zbytočných prietáhov, a to v prípade žalobcu nálezom ústavného súdu sp. zn. II. ÚS 876/2014 z 8. septembra 2016. V období po právoplatnosti nálezom ústavného súdu (9. júla 2013, pozn.) sa okresný súd koncentroval na znalecké dokazovanie a v tejto súvislosti rozhodovanie o poplatkovej povinnosti sťažovateľa, pritom znalecký ústav predložil znalecký posudok až po uložení poriadkovej pokuty, a to 27. apríla 2016 a 30. júna 2016 bol expedovaný sporovým stranám. Podľa sťažovateľa sa ako ďalší úkon uskutočnilo až pojednávanie z 11. novembra 2019, ktoré sa zopakovalo aj 9. marca 2020 a 3. júna 2021, 12. júla 2021 podal vyjadrenie k zásadným právnym otázkam spolu s uplatnením protinávrhu, 16. septembra 2021 sa uskutočnilo ďalšie pojednávanie, 10. mája 2022 bolo navrhnuté znalecké dokazovanie a z dôvodu úmrtia žalobcu (21. február 2023, pozn.) došlo 11. septembra 2023 k právnemu nástupníctvu.

II.

Argumentácia sťažovateľa

3. Sťažovateľ s odkazom na nález ústavného súdu konštatoval, že ani existujúca skutková náročnosť prejednávanej veci nemôže ospravedlniť doterajšiu dĺžku napadnutého konania, svojím správaním k vzniku zbytočných prietáhov neprispel a za dôvod ich vzniku považuje nečinnosť okresného súdu. Na podklade uvedeného odôvodnil zásah do svojich namietaných práv, ako aj nároky uplatnené v petite ústavnej sťažnosti.

III.

Vyjadrenie mestského súdu a replika sťažovateľa

III.1. Vyjadrenie mestského súdu:

4. Podpredseda mestského súdu vo svojom vyjadrení k ústavnej sťažnosti poukázal na plynulosť konania terajšieho zákonného sudcu, ktorý v priloženom stanovisku upozornil na nadmerný počet rozhodovanej agendy, keď právna vec sťažovateľa mu bola pridelená 12. júna 2020 spolu s ďalšími prípadmi (celkom 230 konaní a 15 000 exekučných spisov, pozn.). Podľa zákonného sudcu dĺžku napadnutého konania ovplyvnili objektívne skutočnosti (pandémia COVID-19, pozn.), keď v dôsledku vyhláseného núdzového stavu právny zástupca sťažovateľa navrhol odročiť pojednávanie nariadené na 12. január 2021, ako aj správanie sporových strán, ktoré síce so znaleckým dokazovaním na pojednávaní 16. septembra 2021 súhlasili, žalobca však 29. septembra 2021 oznámil svoj nesúhlas s vypracovaním znaleckého posudku a sťažovateľ odmietol uhradiť preddavok na trovy dôkazu, napokon ho uhradil žalobca a okresný súd uznesením č. k. 13C/200/1998-910 z 10. mája 2022 nariadil, čo sa týka všeobecnej hodnoty nehnuteľností, znalecké dokazovanie. Sporové strany znaleckému ústavu neposkytli súčinnosť, a to ani po tom, ako im okresný súd 29. septembra 2022 túto povinnosť uložil, a preto každej zo strán uznesením z 23. januára 2023 uložil poriadkovú pokutu 250 eur. Znalecký posudok bol okresnému súdu doručený 3. apríla 2023 a žalobca 12. mája 2023 k nemu predložil svoje pripomienky. Napadnuté konanie ovplyvnilo aj úmrtie žalobcu (21. februára 2023, pozn.), o ktorom okresný súd 27. júla 2023 informoval právny zástupca sťažovateľa, s tým, že okresný súd na základe uznesenia z 19. septembra 2023 pokračoval v konaní s dedičmi žalobcu, ako intervenient do konania pristúpil aj syn sťažovateľa a okresný súd 10. januára 2024 nariadil termín pojednávania na 20. február 2024.

III.2. Replika sťažovateľa:

5. Podľa sťažovateľa vyjadrenie okresného súdu nereflektuje obdobie od právoplatnosti nálezu ústavného súdu do pridelenia veci súčasnému zákonnému sudcovi, t. j. od 9. júla 2013 do 12. júna 2020, avšak aj po tomto období okresný súd vydal len uznesenie z 10. mája 2022, ktorým nariadil znalecké dokazovanie. V podstatnej časti svojej repliky zopakoval skutočnosti uvedené už v ústavnej sťažnosti a prízvukoval nemožnosť užívať svoj majetok, a to v dôsledku absencie konečného rozhodnutia, čo negatívne vplýva na jeho vlastnícke právo, ako aj zdravotný stav, čím odôvodnil výšku požadovaného primeraného finančného zadosťučinenia.

IV.

Posúdenie dôvodnosti ústavnej sťažnosti

6. Ústavný súd upustil od ústneho pojednávania, keďže na základe podaní účastníkov konania a predloženého súdneho spisu je zrejmé, že od ústneho pojednávania nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci [§ 58 ods. 3 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“)].

7. Pred samotným ústavnoprávnym prieskumom ústavný súd pripomína prechod výkonu súdnictva v sťažovateľovej veci (§ 18n zákona č. 371/2004 Z. z. o sídlach a obvodoch súdov Slovenskej republiky a o zmene zákona č. 99/1963 Zb. Občiansky súdny poriadok v znení neskorších predpisov

v platnom znení) z Okresného súdu Bratislava II na Mestský súd Bratislava IV, čím sa v dôsledku zmeny pasívne legitimovaného subjektu a spisovej značky konania implikuje potreba úpravy enunciátu, tak ako je uvedené vo výrokovej časti tohto nálezu.

8. Účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a čl. 38 ods. 2 listiny (to platí, aj pokiaľ ide o právo na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru – m. m. I. ÚS 304/2021, I. ÚS 444/2021, pozn.) je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia všeobecného súdu. Samotným prerokovaním veci na súde sa právna neistota osoby domáhajúcej sa rozhodnutia neodstraňuje. K stavu právnej istoty dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iným zákonom predvídaným spôsobom znamenajúcim nastolenie právnej istoty inak ako právoplatným rozhodnutím (m. m. II. ÚS 118/2019, I. ÚS 250/2020).

9. Pri posudzovaní otázky, či v okolnostiach konkrétneho súdneho konania došlo k zbytočným prietahom, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, ústavný súd v súlade s doterajšou judikatúrou [m. m. III. ÚS 241/2017, I. ÚS 17/2022, rozsudky Európskeho súdu pre ľudské práva vo veci Frydlender v. Francúzsko z 27. 6. 2000, sťažnosť č. 30979/96 a vo veci Záborský a Šmáriková v. Slovensko zo 16. 12. 2003, sťažnosť č. 58172/00] zohľadňuje (1) právnu a faktickú zložitosť veci, o ktorej všeobecný súd rozhoduje, (2) správanie účastníka súdneho konania a (3) postup samotného súdu, a prihliada sa pritom aj na význam konania pre sťažovateľa.

10. V posudzovanom prípade sťažovateľa ústavný súd nepostupoval *stricto facto* podľa uvedených kritérií, a to vzhľadom na extrémnu dĺžku napadnutého konania, ktoré len po právoplatnosti predchádzajúceho nálezu ústavného súdu (bod 2 tohto nálezu, pozn.) trvá viac ako 10 rokov a ako celok nie je právoplatne skončené ani po viac ako 25 rokoch. Z hľadiska povahy veci ústavný súd dospel k záveru, že napadnuté konanie nie je právne zložité, pretože konania o zrušenie a vyporiadanie podielového spoluvlastníctva k sporným nehnuteľnostiam predstavujú štandardnú súčasť rozhodovacej agendy všeobecných súdov. Prerokovaná vec však vykazuje prvky skutkovej zložitosti, čo sa pretavilo do znaleckého dokazovania s cieľom oceniť nehnuteľnosti. V období roka 2023 sa okresný súd musel vysporiadať aj s právnym nástupníctvom po zomrelom žalobcovi. Ústavný súd však musí zároveň konštatovať, že ani faktickou zložitou veci nie je možné ospravedlniť doterajšiu neúmernú dĺžku namietaného konania (m. m. I. ÚS 327/09, III. ÚS 436/2022, III. ÚS 542/2023).

11. Správanie sťažovateľa v posudzovanom období ústavný súd vyhodnotil ako jednu z okolností, ktorá do istej miery prispela k predĺženiu napadnutého konania a spočíva v jeho dichotomicom postupe, keď na jednej strane s nariadením znaleckého dokazovania súhlasil a 5. októbra 2021 predložil okresnému súdu aj otázky na znalca, na druhej strane v tomto podaní vyjadril presvedčenie o nesprávnom postupe predchádzajúceho znalca a okresného súdu, ktorí zapríčinili neaktuálnosť a nesprávnosť už vypracovaného posudku, avšak bez toho, aby svoje pochybnosti relevantne odôvodnil, napríklad aj predložením súkromného znaleckého posudku podľa § 209 Civilného sporového poriadku (ďalej len „CSP“), čo napokon viedlo k nezaplateniu preddavku na znalecké dokazovanie [§ 253 ods. 1 CSP (výzva okresného súdu na informovanie o úhrade preddavku na trovy dôkazu zo 7. februára 2022, pozn.)]. Rozporuplným s deklarovávaným záujmom na meritórnom rozhodnutí je aj správanie sťažovateľa, ktorý znaleckému ústavu neposkytol

potrebnú súčinnosť a mestský súd mu uložil poriadkovú pokutu (bližšie bod 4 tohto nálezu, pozn.). Uvedené ústavný súd zohľadnil pri priznaní sumy primeraného finančného zadosťučinenia.

12. Pokiaľ ide o postup okresného súdu v napadnutom konaní, bez potreby podrobných analýz je pre ústavný súd podstatné, že okresný súd nebol ani v posudzovanom období schopný vydať žiadne meritórne rozhodnutie a jeho viac ako desaťročná činnosť po právoplatnosti nálezu ústavného súdu sa koncentrovala najmä na znalecké dokazovanie, ktoré bolo s plynutím času potrebné zopakovať, a to práve aj na účel stanovenia aktuálnej trhovej hodnoty nehnuteľností. *Exempli causa*, (1) po doručení súdneho spisu na vypracovanie znaleckého posudku 16. októbra 2014 znalecký ústav tento predložil až po uložení poriadkovej pokuty (uznesenie okresného súdu č. k. 13C/200/1998-435 z 26. januára 2016, pozn.), a to 27. apríla 2016, t. j. viac ako jeden a pol roka od prevzatia spisového materiálu, a sporovým stranám bol na vyjadrenie expedovaný prípisom z 30. júna 2016, pričom je neakceptovateľné, keď (2) po doručení predmetného znaleckého posudku zákonný sudca nariadil termín súdneho pojednávania až 7. júla 2017, a to na 16. október 2017, ktoré po uskutočnení odročil na 13. december 2017, a (3) v zásade až do nariadenia pojednávania sa postup okresného súdu sústredil len na rozhodovanie o priznaní odmeny znaleckému ústavu a výhradách o výške znalečného (uznesenie okresného súdu zo 14. júna 2016 a opravné uznesenie okresného súdu z 23. augusta 2016 vydané vyšším súdnym úradníkom, resp. uznesenie vydané zákonným sudcom 10. marca 2017, ktoré nadobudlo právoplatnosť 27. marca 2017, pozn.). Problém s vyhotovením znaleckého posudku sa zapakoval aj po nariadení znaleckého dokazovania a ustanovení znalca uznesením okresného súdu č. k. 13C/200/1998-910 z 10. mája 2022, keď (4) po doručení spisového materiálu 21. júna 2022 znalecký ústav (aj pre nedostatok poskytnutej súčinnosti sporovými stranami – bližšie body 4 a 11 tohto nálezu, pozn.) predložil posudok až 3. apríla 2023.

13. K argumentácii zákonného sudcu o pandémie ochorenia COVID-19 brániacej prejednávaniu sťažovateľovej veci dáva ústavný súd do pozornosti, že samozrejme prihliada na túto objektívnu skutočnosť (napr. konania vedené ústavným súdom pod sp. zn. I. ÚS 504/2020, I. ÚS 550/2020, I. ÚS 42/2020 či I. ÚS 109/2021, pozn.), avšak v okolnostiach danej veci musí ústavný súd zdôrazniť, že okresný súd do uvedenia týchto opatrení do praxe (ktoré sa týkajú určených období v roku 2020 a v roku 2021, pozn.) mal dostatočný časový priestor (od júla 2013, pozn.) na to, aby vykonal súdne pojednávanie a meritórne rozhodol. Pokiaľ ide o obranu mestského súdu o enormnej zaťažnosti zákonného sudcu, predmetné tvrdenie síce možno vnímať ako objektívne, na strane druhej ústavný súd dáva do pozornosti, že nadmerné množstvo vecí, v ktorých štát musí zabezpečiť konanie, ako aj skutočnosť, že Slovenská republika nevie alebo nemôže v čase konania zabezpečiť primeraný počet sudcov alebo ďalších pracovníkov na súde, ktorý oprávnený subjekt požiadal o odstránenie svojej právnej neistoty, nemôžu byť dôvodom na zmarenie uplatnenia práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov a v konečnom dôsledku nezbavujú štát zodpovednosti za pomalé konanie spôsobujúce zbytočné prietahy v súdnom konaní (I. ÚS 3/2020, I. ÚS 363/2020, I. ÚS 343/2021). Prednesené tvrdenia mestského súdu preto nebolo možné akceptovať.

14. V konklúzii uvedeného ústavný súd uzatvára, že napadnuté konanie vykazuje zbytočné prietahy, ktorými došlo k porušeniu namietaných práv sťažovateľa podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, čl. 38 ods. 2 listiny a čl. 6 ods. 1 dohovoru (bod 1 výroku tohto nálezu).

V.

Príkaz konať a priznanie primeraného finančného zadosťučinenia

15. Napriek tomu, že sťažovateľ v podanej ústavnej sťažnosti nežiadal, aby ústavný súd prikázal mestskému súdu konať bez zbytočných prieťahov, ústavný súd s odkazom na už v napadnutom konaní vydaný nález sp. zn. II. ÚS 405/2012 z 25. apríla 2013 a okresnému súdu adresovaný príkaz konať dôrazne pripomína, že takýto príkaz ústavného súdu nemá charakter odporúčania a jeho nerešpektovanie spôsobuje ujmu nielen samotnému sťažovateľovi, ale aj spochybňuje dôveru verejnosti v súdny systém a vo výkon spravodlivosti (I. ÚS 92/2022, č. 16/2022 ZNaU). Navyše, malo by byť primárnym záujmom mestského súdu, aby vo viac ako 25 rokov trvajúcom súdnom konaní vydal rozhodnutie vo veci samej, pretože celková doterajšia dĺžka preskúvaného súdneho konania signalizuje dôvodné úvahy o pochybeniach okresného súdu v takej intenzite (najmä k predmetu konania, teda toho, čo je pre sťažovateľa v stávke), keď možno uvažovať o odmietnutí spravodlivosti (pozri m. m. IV. ÚS 242/07 – *a contrario*).

16. Sťažovateľ sa domáha, aby mu ústavný súd priznal primerané finančné zadosťučinenie 30 000 eur. Vzhľadom na konštatovanú nečinnosť okresného súdu, predmet napadnutého konania, ako aj správanie sťažovateľa (bod 11 tohto nálezu, pozn.) berúc do úvahy všetky okolnosti prípadu, majú na pamäti, že cieľom priznania finančného zadosťučinenia je zmiernenie ujmy pocitovanej z porušenia základných práv alebo slobôd zaručených ústavou, resp. záväznou medzinárodnou zmluvou, nie získanie iného majetkového prospechu, ústavný súd podľa čl. 127 ods. 3 ústavy priznal sťažovateľovi finančné zadosťučinenie 10 000 eur a vo zvyšnej časti návrhu nevyhovel (body 2 a 4 výroku tohto nálezu).

VI.

Trovy konania

17. Ústavný súd sťažovateľovi podľa § 73 ods. 3 zákona o ústavnom súde priznal náhradu trov právneho zastúpenia (bod 3 výroku tohto nálezu) za 2 úkony právnej služby vykonané v roku 2023 (prevzatie, príprava zastúpenia a podanie ústavnej sťažnosti) v sume dvakrát po 208,67 eur a režijný paušál v sume dvakrát po 12,52 eur, t. j. spolu 442,38 eur [§ 1 ods. 3, § 11 ods. 3 a § 16 ods. 3 vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (ďalej len „vyhláška“)]. Priznanú odmenu podľa § 18 ods. 3 vyhlášky zvýšil o 20 % daň z pridanej hodnoty, t. j. o sumu 88,48 eur, pretože právny zástupca sťažovateľa je platiteľom tejto dane. Repliku sťažovateľa nevyhodnotil ako podanie relevantné pre rozhodnutie, a preto zaň náhradu trov nepriznal (bod 4 výroku tohto nálezu). Zároveň dáva do pozornosti, že § 73 zákona o ústavnom súde svojou štruktúrou (vzťah odseku 1 a 3) právo na náhradu trov konania pred ústavným súdom nestavia do nárokovateľnej polohy (III. ÚS 209/2020, I. ÚS 238/2021).

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Bratislave (detašované pracovisko) 13. marca 2024

Miloš Maďar
predseda senátu